

Produktivitetskommissionens betänkanden Goda möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2024:29)

Fi2025/01857

Universitets- och högskolerådet (UHR) avgränsar sitt yttrande till de avsnitt i betänkandet som rör myndighetens verksamhetsområde.

UHR vill ta tillfället i akt att framföra att remissen innehåller ett stort antal intressanta och angelägna förslag och att det är viktigt att prioritera bland förslagen i syfte att få ut full effekt i produktivitet och effektivitet.

Sammanfattning

- UHR tillstyrker reformen för ett mer träffsäkert omställningsstudiestöd, inklusive snabbare besked före terminsstart.
- UHR tillstyrker att ESV får samordningsansvar för regelförenkling, men vill varna för ökad risk för administrativ börda och för fördröjningar.
- UHR betonar behovet av grundliga konsekvensutredningar innan ändringar i behörighetskrav och urvalsregler införs. Försöksverksamhet med högskoleprovsresultat bör dock avvaktas med då tidigare erfarenheter visat negativa effekter.
- UHR tillstyrker att validering används som metod för att skapa förutsättningar för lärare med utländsk lärarutbildning att bli behörig lärare i Sverige.

5.3.8 Ett mer träffsäkert omställningsstudiestöd

UHR tillstyrker förslaget att omställningsstudiestödet reformeras med inriktningen att ansökningsperioden och CSN:s resurser dimensioneras så att sökanden får besked innan terminsstart.

UHR anser att förslaget om att CSN bör instrueras att prioritera de som har störst behov av stödet bör utredas vidare. Tanken är att ett standardiserat verktyg tas fram som predicerar risk för arbetslöshet eller sjukskrivning. UHR vill skicka med att det finns risk för att verktyget blir för komplicerat och som riskerar att vara svårt att förstå för de presumtiva sökande.

Vidare anser UHR att förslaget om att nivån på bidraget bör sänkas bör utredas vidare. CSN börjar nu komma ikapp med ärendehantering och det är därför angeläget att inte riskera något som kan försvåra den processen.

5.6.1 Regelgivningsprocessen behöver bli bättre

5.6.2 Förstärkt kompetens, stöd och granskning

5.6.3 Högre krav på konsekvensutredningar

5.6.5 Inhämta synpunkter från näringsliv och andra

UHR tillstyrker förslaget om att ESV får i uppdrag att hålla samman regelförenklingsarbetet, då det underlättar om arbetet samlas på en myndighet. UHR anser att ESV:s stödjande roll är väsentlig för att förslagen om högre krav på konsekvensutredningar inte ska bli allt för administrativt betungande i regelgivningsprocessen.

UHR anser att myndigheters administrativa börda riskerar öka med förslagen om krav på bland annat samhällsekonomisk analys, obligatoriskt samråd, ESV:s återremitteringsrätt, ESV:s godkännande före föreskrifter kan beslutas samt krav på att konsekvensutredningar ska uppdateras inom tre år från föreskrifternas ikraftträdandedatum. Föreskriftsarbetet är redan idag ett omfattande arbete där tidsramen ofta är knappt, särskilt när ny lagstiftning ligger till grund för föreskriftsändringar. Inom högre utbildning behöver föreskrifter ofta finnas på plats i god tid före reglerna börjar tillämpas i tillträdessystemet. UHR anser därmed att det finns en risk för att dessa förslag ytterligare förlänger föreskriftsprocessen då det kommer krävs än mer marginal i tidsplaner etcetera när konsekvensutredning ska godkännas av och följas upp av ESV.

Att föreskriftsarbetet riskerar fördröjas mer än nödvändigt torde motverka kommissionens ambition om att förslagen ska underlätta regelgivningsprocessen i offentlig förvaltning. UHR anser därför att det är viktigt att det tydliggörs hur proportionalitetsprincipen ska uttolkas, dvs. i vilka fall en statlig myndighet kan välja att göra en mindre omfattande analys. Även om tidsskäl inte omnämns i utredningen vore det bra om det ges möjlighet till undantag när föreskriftsändringar behöver göras inom en snäv tidsram, till exempel på grund av ny lagstiftning eller dylikt.

9.3.1 Rättvisa betyg och antagningsregler främjar kunskap

Avseende förslaget kring att lärosäten bör få ställa högre krav på sökande vill UHR påtala att inför eventuella ändringar av behörighetskrav och urvalsregler är det viktigt att det görs en grundlig konsekvensutredning då sådana ändringar kan få stor påverkan. Som framgår i delbetänkandet finns det redan ett antal utredningar med förslag som berör antagning till högre utbildning och det kan vara lämpligt att följa upp utfallet av dessa innan fler utredningar initieras.

Avseende förslaget om en försöksverksamhet, där vissa lärosäten ska ges möjlighet att införa krav på ett visst resultat på högskoleprovet, så har UHR i sin rapport *Antagning till högre utbildning höstterminen 2025 (Rapport 2025:6)* påvisat att det vid införandet av ett sådant krav vid Handelshögskolan fick stor

påverkan på såväl på antalet behöriga sökande som könsfördelningen bland de antagna. Handelshögskolan har efter endast en antagningsomgång beslutat att ta bort detta krav, då lärosätet sett negativa effekter av ett sådant behörighetskrav. Det talar för att det är tveksamt att genomföra en försöksverksamhet vid fler lärosäten, något som är både tidskrävande och kostsamt.

9.3.4 Tidiga insatser och utvidgad rätt till utbildning med mera

UHR tillstyrker förslaget att använda validering som metod för att skapa förutsättningar för lärare med utländsk lärarutbildning att bli behörig lärare i Sverige. Högskoleförordningens kapitel 7 om tillträde till utbildning paragraf 5 samt Valideringsförordningen ger lärosätena laglig grund för att utveckla processer för validering i berörda sammanhang. Det förutsätter dock ett tydligt uppdrag till berörd verksamhet på lärosätena. UHR anser att validering är en viktig metod för att främja kompetensförsörjning som därmed bidrar till Sveriges produktivitetstillväxt.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Eino Örnfeldt efter föredragning av Anders Ljungberg, analyschef, och i närvaro av avdelningschef Linda Norman Torvang.

Eino Örnfeldt

Anders Ljungberg, föredragande

Expedieras till:

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se

med kopia till:

alice.hallman@regeringskansliet.se